

Sessio Octava

(21)

Doctrina et Canones cum alijs concernentibus sacramentum
Matrimonij, publicata in sessione octava sacrosancti
Conc. Tridentini sub S. D. N. Pio PP. III. 1563
die undecima Nouemb. 1563

Matrimonij perpetuum, indissolubilemque nexum, primus humani generis
pater, Divini Spiritus instinctu, pronunciauit, cum dixit, Hoc nunc
os ex ossibus meis, et caro de carne mea: quamobrem, relinquet homo
Patrem suum, et matrem, et adheret uxori suae; et erunt duo in
carne una.

Hoc autem vinculo duos tantummodo copulari, et coniungi Christus
Dominus apertius docuit, cum postrema illa uerba tanquam à Deo pro-
lata referens dixit, Itaque iam non sunt duo, sed una caro: statimque
eiusdem nexum firmitatem ab Adamo tanto antè pronunciatam, his u-
bis confirmauit: quod ergo Deus coniunxit, homo non separet.

Gratiam uero quae naturalem illum amorem perficeret, et indissolubilem
unitatem confirmaret, coniugesque sanctificaret, ipse Christus uenera-
bilium Sacramentorum institutor, atque perfectior sua nobis passione pro-
meruit: quod Paulus Apostolus innuit, dicens; Viri diligite uxores ue-
stras, sicut Christus dilexit Ecclesiam, et seipsum tradidit pro ea, mox
subiungens: Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo
et in Ecclesia

Cum igitur Matrimonium in lege euangelica ueteribus connubijs gratia
praestet: merito inter nouae legis sacramenta annumerandum sancti
Patres nostri, Concilia, et uniuersalis Ecclesiae traditio, semper docuerunt
aduersus quam, impij homines huius saeculi insanientes, non solum
perperam de hoc uenerabili sacramento senserunt; sed de more suo, pro
textu euangelij, libertatem carnis introducentes, multa ab Ecclesia

49

Lice sensu, et ab Apostolorum temporibus probata consuetudines, aliena,
scripto, et uerbo asseruerunt, non sine magna Christi fidelium iactura.
Quorum temeritati sancta et uniuersalis synodus cupiens occurrere, insigni-
niores praedictorum schismaticorum haereses, et errores, ne plures ad
se trahat pernicioza eorum contagio, exterminandos duxit, hos in ipsos
haereticos, eorumque errores decernens anathematis.

Canones de Sacramento Matrimonij

I Si quis dixerit Matrimonium non esse et proprie uere, et proprie unum
ex septem legis euangelicae sacramentis a Christo Domino institutum,
sed ab hominibus in ecclesia inuentum; neque gratiam conferre; Ana-
thema sit

II Si quis dixerit licere Christianis plures simul habere uxores: et hoc
nulla lege diuina esse prohibendum; Anathema sit

III Si quis dixerit, eos tantum consanguinitatis et affinitatis gradus,
qui Leuitico exprimentur, posse impedire Matrimonium contrahendum,
et diuimere contractum: nec posse ecclesiam in nonnullis illorum dispo-
sare, aut constituere, ut plures impediant, et dominant; Anath. sit

IIII Si quis dixerit ecclesiam non potuisse constituere impedimenta matri-
monij diuimencia; uel in ijs constituendis errasse, Anathema sit

V Si quis dixerit propter haeresim, aut molestiam cohabitacionem, aut affec-
tatam absentiam a coniuge, dissolui posse matrimonij uinculum; Anath. sit

VI Si quis dixerit Matrimonium ratum, non consummatum, per solemnem
religionis professionem alterius coniugum non diuim. Anath. sit

VII Si quis dixerit ecclesiam errare cum docuit, et docet (iuxta euange-
licam et Apostolicam doctrinam) propter adulterium alterius coniugum
matrimonij uinculum non posse dissolui: et utrumque, uel etiam innocen-
tem qui causam adulterio non dedit, non posse altero coniuge uiuente,
aliud matrimonium contrahere; moxque eum qui dimissa adultera alium
duxerit; et eam quae dimisso adultero, alij nupsit Anath. sit

viii.
Si quis dixerit Ecclesiam errare, cum ob multas causas separationem
inter coniuges, quod ad thorum, seu quo ad cohabitationem ad certum
incertumue tempus fieri posse decernit: Anathema sit

ix
Si quis dixerit Clericos in sacris ordinibus constitutos, uel regulares, ca-
stitatem solemniter professos posse Matrimonium contrahere, contractumque
ualidum esse, non obstanti lege ecclesiastica, uel uoto; et oppositum nihil aliud
esse quam damnare Matrimonium, posseque omnes contrahere Matrimonium
qui non sentiunt se castitatis (etiam si eam uouerint) habere donum; Ana-
thema sit. Cum Deus id recte petentibus non denegat, nec patitur
supra id quod possumus, tentari.

x
Si quis dixerit Statum conjugalem anteponendum esse Statui uirgi-
nitatis, uel celibatus: et non esse melius ac beatius manere in uir-
ginitate, aut celibatu, quam uirgi Matrimonio: Anathema sit

xi
Si quis dixerit prohibitionem solemnitatis nuptiarum certis anni-
temporibus superstitionem esse Tyrannicam, ab ethnicorum supersti-
tione profectam: aut benedictiones, et alias ceremonias, quibus eccle-
sia in illis utitur, damnauerit. Anathema sit

xii
Si quis dixerit causas Matrimoniales non spectare ad iudices ec-
clesiasticos; Anathema sit

Canones super Reformatione circa Matrimonium

Sametsi dubitandum non est clandestina Matrimonia, libero contra-
hentium consensu facta, rata, et uera esse matrimonia, quamdiu ecclesia
irrita non facit; et proinde iure damnandi sunt illi (ut eos sancta Syn-
odus Anathemate damnat) qui ea uera, ac rata esse negant: qui
falso affirmant matrimonia à filiis familias sine parentum consensu
contracta irrita esse; et parentes ea rata, uel irrita facere posse: nihil
minus sancta Dei ecclesia ex iustissimis causis illa semper detestatur

stata est, atq; prohibuit. Verum cum sancta synodus animaduerat
 prohibitiones illas propter hominum inobedientiam iam non prodesse:
 et graua peccata perpendat quae ex ysdem clandestinis coniugijs ori-
 tum habent: praesertim uero eorum qui in statu damnationis per-
 manent, dum priore uxore, cum qua clam contraxerant, relicta, cum
 alia palam contrahunt, et cum ea in perpetuo adulterio uiuunt. Cui
 malo cum ab ecclesia (qua de occultis non iudicat) succurri non possit,
 nisi efficacius remedium aliquod adhibeatur: idcirco sacri Lateranen-
 Concilij, sub Innocentio iij celebrati, uestigijs insarando, praecipit ut
 in posterum, antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio
 contrahentium parrocho, tribus continuis diebus festiuis, in ecclesia,
 inter missarum solennia publice denuncietur, inter quos matri-
 monium sit contrahendum. Quibus denunciationibus factis, si nullum
 legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonij
 in facie ecclesiae procedatur ubi Parochus uiro et muliere interro-
 gatis, et eorum mutuo consensu intellecto, uel dicat: Ego uos in
 Matrimonium coniungo in nomine Patris et filij et Spiritus sancti:
 uel alijs utatur uerbis, iuxta receptam quauis cuiusq; Prouincia
 ritum. Quod si aliquando probabilis fuerit suspitio matrimonium
 malitiose impediri posse, si tot praecesserint denunciations: tunc
 uel una tantum denunciatio fiat, uel saltem Parochus, et duobus uel
 tribus testibus praesentibus, matrimonium celebretur; deinde ante illius
 consummationem denunciations in ecclesia fiant: ut si aliqua
 subsunt impedimenta, facilius delogantur: nisi Ordinarius ipse ex-
 pedire iudicauerit, ut praedicta denunciations remittantur, quod
 illius prudentia et iudicio s. synodus relinquit. Qui aliter quam
 praesente Parochus, uel alio sacerdote, de ipsius Parochi seu Ordinarij
 licentia, et duobus uel tribus testibus matrimonium contrahere attempta-
 uerint: eos s. synodus ad sic contrahendum omnino insabiles reddit, et
 hmoi contractus irritos, et nullos esse decernit, prout eos praesenti
 Decreto irritos et nullos esse decernit facit, et annullat. Insuper

Parochum, uel alium sacerdotem, qui cum minore testium numero
et testes qui sine Parocho, uel sacerdote huiusmodi contractui inter-
fuerint, necnon ipsos contrahentes, grauius arbitrio ordinarij puniri
praecipit.

Præterea eadem s. Synodus hortatur, ut coniuges ante benedictionem
sacerdotalem in templo suscipiendam in eadem domo non cohabitent;
Statuitq; benedictionem à proprio parocho fieri; neq; à quocq; nisi ab
ipso Parocho, uel ab ordinario licentiam ad prædictam benedictionem
faciendam alij sacerdoti concedi posse. quacumq; consuetudine etiam
immemorabili, qua potius corruptela dicenda est, uel privilegio non
obstante.

Quod si quis Parochus uel alius sacerdos siue regularis, siue secu-
laris sit, etiam si id sibi ex privilegio, uel immemorabili consuetu-
dine licere contendat alterius Parochia sponsos sine illorum Parochi
licentia Matrimonio coniungere, aut benedicere ausus fuerit; ipso
iure tamdiu suspensus maneat, quamdiu ab ordinario eius Parochi
qui Matrimonio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat,
absoluetur. Habeat Parochus librum in quo coniugū, et testium nomina, diem
et locū contracti Matrimonij describat, quos diligenter apud se custodiat.

Præterea s. Synodus coniuges hortatur, ut anteq; contrahant, uel sal-
tem triduo ante Matrimonij consummationem, sua peccata diligenter
confiteantur, et ad sanctissimum Eucharistia sacramentum pie acci-
dant. Si quæ Prouincia alijs ultra prædictas laudabilibus consuetudinibus
et ceremonijs hæc in re utantur, eas omnino retineri s. Synodus
vehementer optat. Ne uerò hæc tam salubria præcepta quæ-
dam contumaciter latrant, Ordinarijs omnibus præcipit, ut quamprimum poterint,
hoc Decretum populo publicari, ac explicari in singulis
suarum Diocesum Parochialibus Ecclesijs, idq; in primo anno
quam saepissime fiat, deinde uero quoties expedire uiderint.

Decernit insuper ut Smol Decretum in unaquaq; Parochia suam
zobur post triginta dies habere incipiat à die prima publicationis in
eadem Parochia facta numerandos.

Docet experientia propter multitudinem prohibitionum multoties in casibus prohibitis ignoranter contracta matrimonia, in quibus uel non sine magno peccato perseveratur, uel ea non sine magno scandalo dirimuntur. uolens itaq; s. synodus huic incommodo providere, a cognationis spiritualis impedimento incipiens statuit, ut unus tantum siue uir siue mulier, iuxta sacrorum Canonum instituta, uel ad summum, unus et una baptismum de Baptismo suscipiant; inter quos, ac baptismum ipsum, et illius patrem et matrem, necnon inter baptizantem et baptizatum, baptizansq; patrem ac matrem tantum spiritualis cognatio contrahatur.

Parochus anteq; ad baptismum conferendum accedat diligenter ab ijs, ad quos spectabit, sciscitetur, quem uel quos elegerint ut baptismum de sacro fonte suscipiant, et eum uel eos tantum ad illum suscipiendum admittat, et in libro eorum nomina describat, doceatq; eos quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ulla excusari ualeant. Quod si alij ultra designatos baptismum tetigerint, cognationem spirituales nullo pacto contrahant. Constitutionibus in contrarium facientibus non obstantibus. Si Parochi culpa uel negligentia secus factum fuerit, arbitrio ordinarij puniatur. Ea quoq; cognatio, que ex confirmatione contrahitur confirmantem, et confirmatum, illiusq; patrem et matrem ac tenentem non excedatur: omnibus inter alias personas huius spiritualis cognationis impedimenti omnino sublatis.

Iustitie publicae honestatis impedimentum ubi sponsalia quacumq; ratione ualida non erunt, sacra synodus prorsus tollit: ubi autem ualida fuerint, primum gradum non excedant. quoniam in ulterioribus gradibus iam non potest huiusmodi prohibitio absque dispendio obseruari.

Præterea s. synodus eisdem et alijs grauissimis de causis adducta

impedimentum quod propter affinitatem ex fornicatione contractum inducitur, et matrimonium postea factum dirimit: ad eos tantum qui in primo et secundo gradu coniunguntur, restringit. In ulterioribus uero gradibus: Statuit huiusmodi affinitatem matrimonium postea contractum non dirimere

Si quis intra gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere presumpserit: separetur, et spe dispensationis consequenda careat: idq; in eo multo magis locum habeat, qui non tantum matrimonium contrahere; sed etiam consummare ausus fuerit. Quod si ignoranter fecerit, si quidem solemnitates requisitas in contrahendo matrimonio neglexerit: eidem subiiciatur penis. non enim dignus est, qui ecclesie benignitatem, ^{facile} experiatur, cuius salubria precepta temere contempsit. Si uero solemnitatibus adhibitis impedimentum aliquod postea subter cogrosceatur, cuius ille probabilem ignorantiam habuit: tunc facilius cum eo, et gratis dispensari poterit. In contrahendis matrimonijs, uel nulla omnino detur dispensatio, uel raro, idq; ex causa, et gratis concedatur. In secundo gradu nunquam dispensetur nisi inter magnos principes, et ob publicam causam

Decernit s. synodus inter raptorem, et raptam, quamdiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium. Quod si rapta à raptore separata, et in loco tuto et libero constituta illi in uicium habere consenserit, eam raptor in uxorem habeat; et nisi summus raptor ipse, ac omnes illi consilium, auxilium ac fauorem praebentes, sint ipso iure excommunicati, ac perpetuo infames, omnium dignitatum incapaces. Et si Clerici fuerint, de proprio gradu decedant. Teneatur praeterea raptor mulierem raptam siue eam in uxorem duxerit, siue non duxerit, decenter arbitrio iudicis, dotare.

Multi sunt qui uagantur, et incertas habent sedes, et ut improbi sunt ingenij, priore uxore relicta, aliam, et plerumq; plures, illa uiuente

diuersis in locis ducunt. cui morbo cupiens s. synodus occurrere omnes ad quos spectat, paterne monet ne hoc genus hominum uagantium ad matrimonium facile recipiant. Magistratus etiam seculareshortantur, ut eos seuerè coerceant. Parochis autem praecipit ne illorum matrimonijs intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, et de ad Ordinarium delata, ab eo licentiam ad faciendum obtinuerint.

Grave peccatum est homines solutos concubinas habere; grauissimum uero, et in huius magni sacramenti singulare contemptum admissum, uxoratos quoque in hoc damnationis statu uiuere, ac audere eas quandoque domi etiam cum uxoribus alere, et retinere. Quare ut huius tanto malo s. synodus opportunis remedijs prouideat. Statuit huiusmodi concubinarios tam solutos, quam uxoratos cuiuscumque status, dignitatis, et conditionis existant, si postquam ab Ordinario, etiam ex officio ter admoniti ea de re fuerint, concubinas non uicerint, sequens ab earum consuetudine non seiuixerint, excommunicatione feriendos esse, a qua non absoluantur, donec re ipsa admonitioni facta paruierint. Quod si in concubinato per annum censuris neglectis permanserint, contra eos ab Ordinario seuerè pro qualitate criminis procedatur. Mulieres siue coniugatae, siue solutae quae cum adulteris seu concubinarijs publice uiuunt si ter admonitae non paruierint, ab Ordinarijs locorum, nullo etiam requirenti, ex officio grauiter pro modo culpe puniantur, et extra oppidum uel diocesim si id eisdem Ordinarijs uidebitur, inuocato, si opus fuerit, brachio saeculari, eiciantur. Alijs poenis contra adulteros, et concubinarios inflatis in suo robore permanentibus.

Ita flexumque temporalium dominorum, ac Magistratuum mentis oculos terreni affectus, atque cupiditates excecant, ut uiros et mulieres suis sub eorum iurisdictione degentes, maxime diuites, uel spem magna heredi-

tatis habentes, minus et penus adigant cum ipsi matrimonium in-
uitos contrahere, quos ipsi domini, uel magistratus illis praescrip-
serint. Quare cum maxime nefarium sit matrimonij libertatem ui-
olare, et ab eis iniurias nasci, a quibus uiri expectantur, praecipit
Synodus omnibus cuiuscumq; gradus, dignitatis et conditionis
existant, sub anatsematis poena, quam ipso facto incurrant, ne
quouis modo directi uel indirecti subditos suos, uel quoscumq; alios
cogant, quo minus libere matrimonium contrahant.

Ab Aduentu Domini nostri Jesu Christi usq; in diem Epiphaniae
et a feria quarta cinerum usq; in octauam Paschatis inclusive
antiquas solemnium nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus
obseruari. Synodus praecipit: in alijs uero temporibus nuptias
solemniter celebrari permittit, quas Episcopi, ut ea qua decet
modestia, et honestate fiant, curabunt. Sanctam enim res est
Matrimonium, et sancte tractandum.

Eadem sacrosancta synodus Reformationis materiam prosequens
haec in presenti sessione statuenda decreuit.

Canon primus

Si in quibuslibet Ecclesia gradibus prouidenter scienterq; curandum est
ut in domo Domini nihil sit inordinatum, nihilq; praeposterum: multo
magis elaborandum est, ut in electione eius qui super omnes gradus con-
stituitur, non erretur. Nam totus familia Domini status et ordo natus
si quod requiritur in corpore non inueniatur in capite. Unde, ^{et} si alius
Synodus de promouendis ad Cathedralis et superiores Ecclesias nonnullis
utiliter decreuit; hoc tamen minus hmoi esse censet, ut si pro rei mag-
nitudine expendatur, nunquam satis cautum de eo uideri possit. Itaq; sta-
tuit ut cum primum Ecclesia uacauerit, supplicationes ac preces publice
primatimq; habeantur, atq; a Capitulo per ciuitates et Diocesim indicentur,
quibus Clerus, populusq; bonum a Deo Pastorem ualeat impetrare.

Omnes uero, et singulos qui ad promotionem, quocumque uis, et quacumque ratione habent, aut alioqui operam suam praestant, nihil in his pro presenti temporum ratione innovando, hortatur, et monet ut imprimis meminerint nihil se ad Dei gloriam et populorum salutem utilius posse facere, quam si bonos Pastores, et Ecclesiae gubernanda idoneos promoueri studeant, eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare nisi quos digniores, et Ecclesiae magis utiles ipsi iudicauerint, non quidem precibus uel humano affectu, aut ambientium suggestionibus sed de horum exigentibus meritis praefici diligenter curauerint; et quos ex legitimo matrimonio natos, et uita, aetate, doctrina, atque alijs omnibus qualitatibus praeditos sciant; quae iuxta sacros canones, et Tridentinae huius synodi decreta requiruntur. Quoniam uero in sumendo de praedictis qualitatibus omnibus, graui, idoneoque bonorum ac doctorum uirorum testimonio non uniuersis ratio ubique ex nationum, populorum, ac morum uarietate potest adhiberi: mandat Synodus, ut in Proouinciali synodo per Metropolitanum habenda praescribatur quibusque locis et Proouincijs propria examinis, seu inquisitionis aut instructionis faciendae forma sanctissimi Rom. Pont. arbitrio approbanda, quae magis eisdem locis utilis atque opportuna esse uidebitur: ita tamen, ut cum deinde hoc examen, seu inquisitio de persona promouenda perfecta fuerit, ea in instrumentum publicum redacta cum toto testimonio ac professione fidei ab eo facta quamprimum ad sanctissimum Ro. Pont. omnino transmittatur, ut ipse summus Pont. plena totius negotij ac personarum noticia habita, pro gregis Domini commo de illis, si idonei per examen et inquisitionem factam reperi fuerint Ecclesijs possit utilius providere. Omnes uero inquisitiones, informationes, testimonia, ac probationes quaecumque de promouendi qualitatibus, et Ecclesiae statu a quibuscumque etiam in Rom. cur. habita per Cardinalem, qui relationem facturum erit in Consistorio, et alios tres Cardinales diligenter examinetur, ac relatio ipsi Cardinalis relatoris et trium Cardinalium subscriptione roboretur. In qua ipsi singuli quatuor Cardinales afferent

se adhibita accurata diligentia inuenisse promouendos qualitatibus
a iure, et ab Sac. Synodo requisiti praeditos, ac certi existimare sub
periculo salutis aeternae, idoneos esse, qui Ecclesijs praeficiantur; ita ut re-
lacione in uno Consistorio facta, quo maturius interea de ipsa inquisi-
tione cognosci possit, in aliud Consistorium iudicium differatur: nisi
aliud beatus Pontifex uidebitur expedire. Ea uero omnia et singula
quae de Episcoporum praeficiendorum uita, aetate, doctrina, et ceteris
qualitatibus, alias in eadem Synodo constituta sunt, decernit eadem etiam
in creatione S. R. E. Cardinalium (etiam si Diaconi sint) exigenda. Quos
sum. Rom. Pontifex ex omnibus Christianitatis nationibus (quantum com-
mode fieri poterit) pro ut idoneos reperiet, assumet. Postremo eadem
Synodus tot grauissimis Ecclesiae incommodis commota, non potest non
commemorare, nihil magis Ecclesiae Dei esse necessarium, quam ut
Beatus. Rom. Pontifex quam sollicitudinem uniuersae Ecclesiae, ex ma-
gnis sui officio debet, eam sic potissimum impendat, ut lectissimos
tantum sibi Cardinales asciscat, et bonos maxime atque idoneos Pastores
singulis Ecclesijs praeficiat. idque eo magis quod ouium Christi sangui-
nem, quae ex malo negligentium, et sui officij immemororum Pastorum
regimine peribunt D. N. Iesus. Christus de manibus eius sit requisi-
tus

Canon secundus

Provincialia Concilia, sicubi omissa sunt, pro moderandis moribus, corri-
gendis excessibus, controuersijs componendis, alijsque ex sacris canonibus
permissis, renouentur. Quare Metropolitanus per se ipsos, seu illis legitime
impeditis, Coepiscopus antiquior intra annum ad minus a fine presen-
tis Concilij, et deinde, quolibet saltem triennio post octauam Paschae resur-
rectionis D. N. Iesu Christi, seu alio commodiore tempore, pro more Pro-
uincia non praetermittant Synodum in Prouincia sua cogere, quo Epi-
scopi omnes, et alij qui de iure, uel consuetudine interesse debent (exceptis illis
quibus cum imminente periculo transpretandum esset) conuenire om-
nino teneantur. Nec Episcopi Comprovinciales praetextu cuiuslibet

54

consuetudinis ad metropolitanam Ecclesiam in posterum accedere
inuiti compellantur. Idem episcopi qui nulli Archiepiscopo subij-
cuntur, aliquem vicinum metropolitanum semel eligant, in cuius
Synodo Provinciali cum alijs interesse debeat, et quae ibi ordinata fue-
rint, obseruent, ac obseruari faciant. In reliquis omnibus eorum
exemptio, et priuilegia salua atq; integra permaneant. Synodi
quoq; Diocesana quotannis celebrentur, ad quas exempti, etiam om-
nes, qui alias cessante exemptione interesse deberent, nec Capitulis
generalibus subduntur, accedere teneantur, ratione tamen Para-
chialium, aut aliarum secularium Ecclesiarum, etiam annexarum
debeant, si, qui illarum curam gerunt, quicumq; illi sint, Synodo
interesse. Quod si in his tam Metropolitanam, quam episcopi, et alij
suprascripti negligentes fuerint: penas sacris canonibus sancitas
incurrant.

Canon. III.

Patriarcha, Primates, Metropolitanam, Episcopi, propriam Diocesim
per se ipsos, aut, si legitime impediti fuerint, per suum generalem
Vicarium, aut visitatorem, si quotannis totam propter eius latitu-
dinem visitare non poterunt, saltem maiorem eius partem (ita tamen
ut tota biennio per se, uel visitatores suos complectur) visitare non
pretermittant: ab eisdem uero Metropolitanis etiam post plene uisi-
tationem propriam Diocesim, non uisitentur Cathedralis Ecclesiae, neq;
dioceses suae, comprouincialium, nisi causa cognita, et probata in
Concilio Provinciali. Archidiaconi autem, Decani et alij inferiores
in q; Ecclesijs ubi hactenus uisitationem exercere legitime consue-
uerunt, debeant quidem assumpto Notario de consensu episcopi de-
ceps per se ipsos tantum ibidem uisitare, uisitatores etiam a Cap-
itulo deputandi, ubi Capitulum ius uisitandi habet, prius ab episcopo
approbentur. Sed non ideo Episcopus, uel eo impedito, eius uisitatores
easdem Ecclesias seorsim ab ijs uisitare prohibeatur. Qui ipsi Archi-
diaconi uel alij inferiores uisitationis facta infra mensem rationem
reddere, ac depositiones testium, ac integra acta ei exhibere teneantur.

Non obstanti quacumq; consuetudine etiam immemorabili; atq; ex-
emphoribus, et priuilegijs quibuscumq;. Visitationum autem omnium
illarum precipuus sit scopus, sanam, orthodoxamq; doctrinam ex-
pulsis haeresibus inducere, bonos mores tueri, prauios corrigere, populum
exhortationibus, et admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamq;
accendere. Caetera prout locus, tempus, et occasio feret, ex uisitantium
prudencia, ad fidelium fructum constituere. quae ut facilius, feliciusq;
procedant, moneantur praedicti omnes, et singuli, ad quos uisitatio spectat
ut paterna caritate, Christianoq; zelo omnes amplectantur, ideoque
modesto contenti equitati, famulatuq;, studeant quam celerissima
(debita tamen cum reuerentia) uisitationem ipsam absoluerent. Inter-
imq; caueant, ne inutilibus sumptibus cuiq; graues, onerosiusue
sint, neue ipsi, aut quisq; suorum quidquam procuratoris cau-
sa, pro uisitatione etiam testamentorum ad pios usus, praeter id
quod ex relictis pijs iure debetur, aut alio quouis nomine, nec pecu-
niam, nec munus quodcumq;, sit, etiam qualitercumq; offeratur,
accipiant. Non obstanti quacumq; consuetudine etiam immemo-
rabili; exceptis tamen uictualibus, quae sibi, ac suis frugaliter, mo-
deratq; pro temporis tantum necessitate et non ultra, erunt mi-
nistrandae. Sit tamen in oporione eorum, qui uisitantur, si malint
soluere id quod erat ab ipsis antea solui certa pecunia taxata, con-
suetum; an uero praedicta uictualia subministrare. saluo item
iure conventionum antiquarum cum monasterijs, alijsue pijs locis
aut ecclesijs non parochialibus inito, quod illaesum permaneat.
In ijs uero locis, seu Prouincijs ubi consuetum est, ut nec uictualia
nec pecunia, nec quidq; aliud a uisitantibus accipiat, sed omnia
gratis fiant. ibi id obseruetur. Quod si quisquam (quod absit) ali-
quid amplius in supra dictis omnibus casibus accipere praesumpserit
his praeter dupli restitutionem infra mensem faciendam, alijs etiam
penis, iuxta consuetudinem Concilij generalis Lugdunen' quae incipit,
exigit: necnon et alijs penis in Synodo Prouinciali; arbitrio Syn-
di, absq; ulla spe uenia, mulsetur. Patroni uero in his quae ad
Sacramentor; administrationem spectant, nullatenus se praesumat

ingerere, sed neq; visitationi ornamentorum Ecclesie, aut bonorum
 stabulum, seu fabricarum prouentibus, immisceant, nisi quatenus
 id eis ex institutione, ac fundatione competat. sed episcopi ipsi
 hoc faciant, in usus Ecclesie necessarios, pro et utiles, prout
 sibi expedire magis visum fuerit, expendi curent

et fabricarum re
 re
 re
 re

Canon. IIII

Prædicationis munus, quod Episcoporum præcipuum est, cupiens s.
 Synodus, quo frequentius possit ad fidelium salutem exerceri: canones
 alias super hoc editos sub fe: re: Paulo III. aptus præsentium temporum
 usui accommodando, mandat ut in Ecclesia sua ipsi per se, aut si legi-
 time impediti fuerint, per eos quos ad prædicationis munus assumunt.
 In alijs autem Ecclesijs per Parochos, siue ipsi impediti, per alios ab
 episcopo, impensis eorum, qui eas præstare uel tenentur, uel solent, depu-
 tandos, in ciuitate, aut in quacunq; parte diocesis censebunt expedire
 saltem omnibus Dominicis et solemnibus diebus festis: tempore autem
 ieiuniorum Quadragesimæ et Aduentus Domini, quotidie, uel saltem
 tribus in hebdomada diebus (si ita oportere duxerint) sacras scrip-
 turas, Diuinamq; legem annuncient, et alias quotiescunq; id oppor-
 tune fieri posse iudicauerit. Moneatq; Episcopus populum diligenter
 teneri unumquemq; Parochia sua interesse, ubi comode id fieri potest,
 ad audiendum uerbum Dei. Nullus autem secularis siue regularis
 etiam in Ecclesijs suorum ordinum, contradicente Episcopo, prædi-
 care præsumat. Idem etiam (saltem Dominicis, et alijs festiuis
 diebus) pueros in singulis Parochijs fidei rudimenta, et obedientiam
 erga Deum et parentes, diligenter ab his, ad quos spectabit, doceri
 curabunt; et si opus sit, etiam per censuras Ecclesiasticas compellent.
 Non obstantibus priuilegijs et consuetudinibus. In reliquis ea
 que de prædicationis munere sub eodem Paulo III. decreta fue-
 runt, suum robur obtineant.

Canon V.

Canon V

Causa Criminales grauiorē contra Episcopos, etiam Hæresis (quod absit) quæ depositione, aut priuatione digna sunt, ab ipso tantum Rom. Pontifice cognoscantur, et terminentur. Quod si eiusmodi sit causa, quæ necessario extra curiam Romanam sit committenda, nemini proorsus ea committatur, nisi Metropolitanis aut Episcopis a sanctissimo Papa eligendis. Hæc uerò commissio et specialis sit et manu ipsius summi Pont. signata, nec unquam plus suscipiat, quam ut solam facti instructionem sumant, processumque conficiant, quem statim ad Rom. Pontificem transmittant; reseruatâ eidem sanctissimo sententia diffinitiuâ. Cætera aliâs sub se: re: Julio III. super his decreta: necnon et constitutio sub Innocentio III. in Concilio generali quæ incipit, qualiter, et, quando, quam sancta Synodus in præsentî innouat, ab omnibus obseruentur. Minores uero criminales causæ non a Metropolitanis, sed in Concilio Prouinciali, uel a deputandis per Concilium Prouinciale cognoscantur et terminentur.

Canon sextus

Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus et suspensionibus ex delicto occulto proueniētib, excepta ea quæ oritur ex homicidio uoluntario, et exceptis alijs deductis ad forum contentiosum dispensare, et in quibuscumque casibus occultis, etiam sedi Apostolicæ reseruatâ delinquentes quoscumque sibi subditos in Diocesi sua per se ipsos aut Vicarium, ad id specialiter deputandum in foro conscientie gratis absoluerē, imposita penitentia salutari. Idem et in Hæresis crimine in eodem foro conscientie eis tantum, non eorum Vicariis sit permissum.

Canon VII.

Ut fidelis populus ad suscipienda sacramenta maiori cum reuerentiâ atque animi deuotione accedat. præcipit s. synodus Episcopis omnibus ut non solum cum hæc per se ipsos erunt populo administranda

prius illorum uim, et usum, pro suscipientium capta explicent: sed etiam idem a singulis Parochis pie, prudentesq; etiam lingua uernacula, si opus sit, et commode fieri poterit) seruari studeant iuxta formam a s. synodo in catechesi singulis sacramentis prescribendam, quam episcopi in uulgarem linguam fideliter uerbi, atq; a Parochis omnibus populo exponi curabunt.

Necnon ut inter Missarum solemnia, aut Diuinorum celebra-
tionem, sacra eloquia, et salutaria monita eadem uernacula lingua singulis diebus festis uel solemnibus explant, ea-
demq; in ouium cordibus, postpositis inutilibus questionibus inserere, atq; eos in lege Domini erudire studeant

Canon .viii.

Apostolus monet publice peccantes, palam esse corripiendos. quan-
do igitur ab aliquo publice et in multorum conspectu crimen commissum fuerit, unde alios scandalo offensos, commotosq; fuisse non sit dubitandum; huic condignam pro modo culpa poenitentiam publice inungi oportet, ut quos exemplo suo ad malos mores prouocauit, sue emendationis testimonio ad rectam reuocet uitam episcopus tamen publice hoc poenitentia genus, in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis iudi-
cauerit expedire. In omnibus etiam ecclesijs Cathedralibus ubi id commode fieri poterit, Poenitentiarum aliquis cum unio-
ne Praebenda proxime uacatura ab episcopo instituat. qui magister sit uel doctor aut licentiatus in Theologia, uel iure Canonico, et annorum quadraginta, seu alias, qui ap-
tior pro loci qualitate reperiat, qui dum confessiones in Ecclesia audiet, interim praesens in choro censeatur.

Canon nonus

Quae alias sub fe: re: Paulo iii. et nuper sub Beatiss: nostro Pio. iii.

in hoc eodem Concilio de adhibenda ab Ordinarijs diligentia in
beneficiorum etiam exemptorum visitatione constituta sunt: ea-
dem etiam in ijs Ecclesijs secularibus obseruentur quae in nul-
lius diocesi esse dicuntur, ut ab episcopo cuius Ecclesia Cathe-
dralis est proximior (si id possit) alioquin ab eo qui semel in
Concilio Provinciali a Praefato loci illius electus fuerit, tanquam
sedis Apostolicae Delegatus visitentur. Non obstantibus priuilegijs
et consuetudinibus etiam immemorabilibus.

Canon X.

Episcopi ut aptius quem regunt populum possint in officio atque
obedientia continere: in omnibus his quae ad visitationem, ac
morum correctionem subditorum suorum spectant, ius et pote-
statem habeant, etiam tanquam Apostolicae sedis Delegati ea ordinan-
di, moderandi, humiliandi, et exequendi, iuxta Canonum sanctio-
nes, quae illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione, ac
diocesis suae utilitati necessaria uidebuntur. Nec in his, ubi de visi-
tatione aut morum correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibiti-
o appellatio, seu quaeuis etiam ad sedem Apostolicam interposita
executionem eorum quae ab his mandata, decreta aut iudicata
fuerint quoquo modo impediat, aut suspendat.

Canon XI.

Quoniam priuilegia et exemptiones quae varijs titulis plerisque conce-
duntur, hodie perturbantem in episcoporum iurisdictione exci-
tant, et exemptis occasionem largioris uitae praebere dinoscuntur:
Decernit s. synodus ut si quando iustis, grauibus et fore necessarijs
suadentibus causis aliquos honorarijs titulis Protosnotarius, Accoly-
tatus, Comitatus palatini, Cappellani regij, aut alijs hmoi in Rom. cur.
uel extra insignibus decorandos esse placuerit, necnon alios cuiuscumque
monasterio oblatos uel quomodocumque addictos, aut sub nomine seruien-
tium militijs, seu monasterijs, Hospitalibus, Collegijs, aut quocumque alio ti-
tulo assumi, nihil ex his priuilegijs Ordinarijs derogatum esse intelligatur.

quo minus ij, quibus ea iam concessa sunt, vel in posterum concedi contigerit, ipsis Ordinarijs tanquam sedis Apostolicae Delegatis plene in omnibus, et quo ad Cappellanos regios iuxta constitutionem Innocentij III. qua incipit. Cum Cappellani; subiecti existant: immo seruientes etiam si isti professionem fecerint iuxta regulam. exceptis tamen ijs, qui praedictis locis, aut militijs actu seruiunt, et intra eorum septa ac domos resident, subq; eorum obedientia uiuunt, siue ijs qui legitime et secundum regulam earundem militiarum professionem fecerint, de qua Ordinario constare debeat. Non obstantibus exemptionibus aut priuilegijs quibuscunq; etiam sancti Iohannis Hierosolymitani, et aliarum militiarum. Quae uero priuilegia residentibus in curia Rom. uigore Eugeniama constitutionis, aut familiaritatis Cardinalium competere solent, ea in his qui beneficia ecclesiastica obtinent ratione praedictorum beneficiorum minime intelligantur, sed Ordinarij iurisdictioni subiecti permaneamt. Non obstantibus quibuscunq; inhibitionibus.

Canon XII.

Cum dignitates in Ecclesijs praesertim Cathedralibus ad conseruandam augendamq; Ecclesiasticam disciplinam fuerint institutae, ut qui eas obtinerent, pietate praecellerent, alijsq; exemplo essent, atq; Episcopos opere et officio uirtuerent, merito qui ad eas uocantur tales esse debent, qui suo muneri respondere possint. Nemo igitur deinceps ad dignitates quascunq; respondere possint, quibus animarum cura subest, promoveatur, nisi qui saltem uicesimum quintum suae aetatis annum attigerit. et in Clericali ordine uersatus, doctrina ad suum munus exequendum necessaria, ac morum integritate commendetur iuxta constitutionem Alexandri tertij in Cone. Lateranensi promulgatam, qua incipit. Cum in cunctis. Archidiaconi etiam qui oculi dicuntur episcopi, sint in omnibus Ecclesijs ubi fieri po.

terit, Magistri in Theologia, seu Doctores, aut Licentiatum in iure Canonico.
Ad ceteras autem Dignitates, uel Personatus, quibus animarum cura
nulla subest, Clerici alioqui idonei, et uiginti duobus annis non mi-
nores asciscantur. Prouisi etiam de beneficijs quibuscunq; curam
animarum habentibus, teneantur a die adacta possessionis ad m-
nus intra duos menses in manibus ipsius Episcopi, uel (eo impedito)
coram generali eius Vicario, seu officiali, orthodoxae suae fidei
publicam facere professionem, et in Romana Ecclesia obedientiam
permansuros spondeant, ac iurent. Prouisi autem de Canonica-
tibus, et dignitatibus in Ecclesijs Cathedralibus, non solum coram
Episcopo, seu eius officiali, sed etiam in Capitulo idem facere tenean-
tur: alioqui praedicti omnes prouisi (ut supra) fructus suos non
faciant, nec illis possessio suffragetur. Neminem etiam deinceps ad
dignitatem, Canonicatum, aut Portionem recipiant, nisi qui eo or-
dine sacro, aut sit initiatus, quem illa dignitas, Praebenda, aut
Portio requirit, aut in tali aetate, ut infra tempus a iure, et ab
haec a Synodo statutum initiari ualeat. In omnibus uero Eccle-
sijs Cathedralibus, omnes Canonici, ac Portiones habeant ante
um ordinem Presbyterij, Diaconatus, uel subdiaconatus. Episcopus
autem cum consilio Capituli designet, ac distribuatur, prout uiderit
expedire, quibus quisque ordo ex sacris annexus in posterum
esse debeat: ita tamen ut dimidia saltem pars Presbyteri sint,
ubi uero consuetudo ceteri uero Diaconi, aut subdiaconi laudabiliter habet, ut plures
omnes sint Presbyteri omnino obseruetur. Hortatur etiam
synodus, ut in Prouincijs ubi id commodè fieri potest, digni-
tates omnes, et saltem dimidia pars Canoniatum in Cathedralibus
Ecclesijs conferatur tantum Magistris uel Doctoribus aut etiam Li-
centiatis in Theologia, uel Iure Canonico. Praeterea obtinentibus
in iisdem Cathedralibus, aut Collegiatis dignitates, Canoniatum, Prae-
bendas, aut Portiones: non liceat uigore cuiuslibet statuti aut con-
tudinis ultra tres menses ab iisdem Ecclesijs quolibet anno abesse, sal-
uis nihilominus earum Ecclesiarum constitutionibus, quae longius serui-
tempus, requirunt. Alioqui primo anno priuetur unusquisq; dimidia

parte fructuum, quos ratione etiam prabenda, ac residentia fecit suos. quod si iterum eadem fuerit unius negligentia pruetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit. Crescente uerò contumacia contra eos iuxta sacrorum Canonum constitutiones procedatur. Distributiones uerò qui statis horis interfuerint, recipiant: reliqui quauis collusione, aut remissione excusa, his careant, iuxta Bonifacij Octauj Decretum, quod incipit, Consuetudinem, quod s. Synodus in usum reuocat. Non obstantibus quibuscumq; statutis, et consuetudinibus. Omnes uerò per se, et non per substitutos Diuina compellant obire officia, et Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti assistere, et insexuire, atq; in choro ad psallendum instituto, hymnis et canticis Dei nomen reuerenter distimete, deuoteq; laudare. Vestitu insuper decenti tam in ecclesia quam extra, assiduo utantur, ab illicitisq; uenationibus, aucupijs, chorais, tabernis, lusibusq; abstineant. atq; ea morum integritate polleant, ut merito Ecclesia senatus dici possit. Cetera qua ad debitum in Diuinis officijs regimen spectant, deq; congrua, in his canendi, et permanendi, simulq; de omnibus Ecclesie ministris qua necessaria erunt, et in qua eiusmodi Synodus Prouincialis pro cuiusq; Prouincia utilitate, et moribus certam cuiq; formulam prescribet. Interea uerò Episcopus non minus, quam cum duobus Canonicis, quorum unus ab episcopo, alter a Capitulo eligatur in his qua expedire uidebuntur, poterit prouidere.

Canon XII.

Quoniam pleraq; Cathedralis Ecclesie tam tenuis redditus sunt, et angustia, ut episcopali dignitati nullo modo respondeant, neq; Ecclesiarum necessitati sufficiant: examinet Concilium Prouinciale, uocatis his, quorum interest, et diligenter expendat quas propter angustias, tenuitatemq; uicinis unire, uel nouis prouentibus augere expediat, confecta q; de praemissis instrumenta ad sum. Rom. Pont. mittat, quibus instructus summus Pont. ex prudentia sua, prout

seu modulandi ratione de certa lege in choro conueniendi, et per

expedire iudicauerit, aut tenues inuicem uniat, aut aliqua accretione
ex fructibus augeat. Interim uero donec praedicta effectum sortiantur
huiusmodi episcopis, qui fructuum subuentione pro Diocesis sua
tenuitate indigent, poterit de beneficijs aliquibus (dum tamen curata
non sint, nec dignitates, seu Canonicatus, et Praebenda, nec monaste-
ria, in quibus uiget regularis obseruantia, uel quae Capitulis gna-
bus, et certis uisitoribus subduntur a Sum. Rom. Pontifice prou-
deri. In Parochialibus etiam Ecclesijs, quarum fructus aequè adeo
exigui sunt, ut debitis nequeant oneribus satisfacere: curabit episco-
pus, si per beneficiorum unionem, non tamen regularium id fieri
non possit, ut primitiarum uel decimarum assignatione, aut per Pa-
rochianorum symbola, ac collectas, aut qua commodiore ei uidebitur
ratione tantum redigatur, quod pro Rectoris ac Parochia necessitati de-
center sufficiat. In unionibus uero quibuslibet, seu ex supradictis, seu ex
alijs causis faciendis Ecclesiae Parochiales monasterijs quibuscunq; aut
Abbatijs, seu dignitatibus, siue praebendis Ecclesiae Cathedralis seu Collegatae,
siue alijs beneficijs simplicibus, aut hospitalibus, militijsue non uniant, et qua
unita sunt reuideantur ab Ordinarijs iuxta alias decretum in eadem syn-
odo sub se. 20. Paulo ij. quod etiam in unitis ab eo tempore citra aequè
obseruetur. Non obstantibus in ijs quibuscunq; uerborum formis, quae huc
pro sufficienter expressis habeantur. Ad haec in posterum omnes Cathedra-
les Ecclesiae, quarum redditus summam mille ducatorum, et Parochiales quae
summam centum ducatorum secundum uerum annum ualorem non ex-
cedunt, nullis pensionibus, aut reservationibus fructuum grauentur. In his
quoq; ciuitatibus ac locis, ubi Parochiales Ecclesiae certos non habent
fines, nec earum Rectores proprium populum, quem regant, sed promiscue
petentibus sacramenta administrantur: mandat s. synodus episcopis pro-
tutiori animarum eis commissarum salute, ut distincto populo, in certas
propriasq; Parochias, unicuiq; suum perpetuum, peculiaremq; Parochianum
assignent, qui eas cognoscere ualeat, et a quo solo licite sacramenta
suscipiant, aut alio utiliori modo, prout loci qualitas exegerit, prouiderit.
Idemq; in his ciuitatibus, et locis, ubi nulla sunt Parochiales, quam primum
fieri curent. Non obstantibus quibuscunq; priuilegijs exemptionibus, consuetudi-
nibus et consuetudinibus etiam immemorabilibus

In pluribus Ecclesijs tam Cathedralibus, quam Collegiatis ac Parochia-
libus, ex earum constitutionibus, aut ex prava consuetudine obser-
uari intelligitur ut in electione, presentatione, nominatione, institutione
confirmatione, collatione, uel alia provisione, seu admissione ad posses-
sionem alicuius Cathedralis Ecclesie, uel beneficij, Canoniciatum, aut
Præbendarum, aut partem proventuum, seu ad distributiones quotidi-
anas, certa conditiones, seu deductiones ex fructibus, solutiones, provi-
siones, compensationes, seu illicite, aut etiam quæ in aliquibus Ecclesijs
dicuntur turnorum sacra, interponantur. Itaque cum Synodus dete-
retur mandat episcopis, ut quaecumq; simoniae in usus pios non conuer-
tuntur, atq; ingressus eos, qui symoniaca labis, aut sordida auaritia
suspicionem habent, fieri non permittant, ipsiq; diligenter de eorum con-
stitutionibus, uel consuetudinibus super prædictis cognoscant; et illis tantum,
quas ut laudabiles probauerint exceptis, reliquas ut pravas ac scan-
dalosas rejiciant et aboleant. eos uero qui aduersus hæc præsentis decreti
comprehensa quavis ratione commiserint; penis contra Symoniacos
editis sacris canonibus, et uarijs summorum Pontificum constitutio-
nibus (quas omnes innovat) teneri decernit. Non obstantibus quibuscumq;
statutis constitutionibus, et consuetudinibus immemorabilibus etiam
Apostolica auctoritate confirmatis, de quarum subreptione, obreptione
et intentionis defectu episcopus tanq; Apostolica sedis Delegatus, cog-
noscere possit

Canon XV.

In Ecclesijs Cathedralibus et Collegiatis insignibus, ubi frequentes, adeoq;
tenuis sunt præbende simul cum distributionibus quotidianis, ut susti-
nendo decenti Canonico gradu, pro loci et personarum qualitate
non sufficiant, liceat episcopis cum consensu Capituli, uel aliquot sim-
plicia beneficia, non tamen regularia, eis unire; uel si hac ratione pro-
uideri non possit, aliquibus ex ijs suppressis cum Patronor, consensu
si de iure Patronatus laicorum sint, quarum fructus et proventus
reliquarum præbendarum distributionibus quotidianis applicentur

eas ad pauciores numerum reducere; ita tamen ut tot supersint quae
Divino cultui celebrando ac dignitati ecclesiae commode valeant respon-
dere. Non obstantibus quibuscumque constitutionibus et privilegijs, aut
quacumque reservatione generali vel speciali; aut affectuone, neque pragmatice
unionis aut suppressionis tolli seu impediri possint ex quibuscumque
provisionibus etiam vigore resignationis, aut quibusvis alijs derogati-
onibus vel suspensionibus.

Canon XVI

Capitulum sede vacante ubi fructuum percipiendorum ei munus incumbit
oeconomum unum, vel plures fideles ac diligentes decernat, qui rerum ec-
clesiasticarum, ac proventuum curam gerat, quorum rationem ei ad
quem pertinebit, sunt reddituri. Item officialem seu Vicarium infra octi-
dies post mortem Episcopi constituere, vel existentem confirmare omnia
teneatur, qui saltem in iure Canonico sit Doctor, vel Licentiatus, vel alius
(quantum fieri poterit) idoneus: si secus factum fuerit, ad Metropolita-
nam deputatio huiusmodi devotatur. Et si ecclesia ipsa Metropolitana
fuerit, aut exempta, Capitulumque (ut praefertur) negligens fuerit: tunc
antiquior Episcopus ex suffraganeis in Metropolitana, et propinquior Episcopus
in exempta Oeconomum et Vicarium idoneos possit constituere. Episcopus
vero ad eandem ecclesiam vacantem promotus, et his quae ad eum
spectant, ab ipso Oeconomo, Vicario, et alijs quibuscumque officialibus
et administratribus, qui sede vacante fuerunt a Capitulo, vel alijs in
eius locum constituti (etiam si fuerint ex eodem Capitulo) rationem ex-
gat officiorum, iurisdictionis, administrationis, aut cuiuscumque eorum ma-
neris, possitque eos punire, qui in eorum officio, seu administratione deliquerunt,
etiam si praedicti officiales, redditus rationibus a Capitulo, vel a depu-
tatis ab eodem absolutionem, aut liberationem obtinuerint. Eisdem quoque
Episcopo teneatur Capitulum de scripturis ad ecclesiam pertinentibus
si quae ad Capitulum peruenierunt, rationem reddere.

Canon XVII

Cum Ecclesiasticus ordo pervertatur, quando unus plurimum officia occupat Clericorum: sancte sacris Canonibus cautum fuit neminem oportere in duabus Ecclesijs conscribi. Verum quoniam multi improba cupiditatis affectu seipsum non Deum decipientes, ea quae bene constituta sunt uarijs artibus illudere, et plura simul beneficia obtinere non erubescunt: sacra Synodus debitam regendis Ecclesijs disciplinam restituere cupiens praesenti Decreto (quod in quibuscumq; personis quocumq; titulo, etiam si Cardinalatus honore fulgeant, mandat observari) statuit ut in posterum unum tantum beneficium ecclesiasticum singulis conferatur. quod quidem si ad vitam eius, cui confertur, honeste sustentandam non sufficiat: liceat nihilominus aliud simplex sufficiens (dummodo utrumq; personalem residentiam non requirat) eidem conferri. Haecq; non modo ad Cathedralis Ecclesias, sed etiam ad alia omnia beneficia tam saecularia, quam regularia quaecumq; etiam commendata pertineant, cuiuscumq; tituli ac qualitatis existant. Illi uero, qui in praesenti plures Parochiales Ecclesias, aut unam Cathedralis, et aliam Parochialem obtinent, cogantur omnino quibuscumq; dispensationibus, ac unionibus ad vitam non obstantibus, una tantum Parochiali, uel sola Cathedrali retenta, alias Parochiales infra spatium sex mensium dimittere, alioquin tam Parochiales, quam beneficia omnia quae obtinent, ipso iure uacare censeantur, et tanquam uacantia ^{idoneis} alijs conferantur. nec ipse antea illa obtinentes tuta conscientia fructus post dictum tempus retineant. Optat autem sacra Synodus ut resignationum necessitatibus commoda aliqua ratione prout summa Pont. uidebitur, provideatur.

Canon XVIII.

Expedit maxime animarum saluti a dignis, atq; idoneis Parochijs gubernari. id ut diligentius ac rectius perficiatur statuit sacra Synodus ut cum Parochialis ecclesiae uacatio (etiam si cura ecclesiae uel Episcopo incumbere dicatur, et per unum, uel plures administretur, etiam in Ecclesijs Patrimonialibus, seu receptiuis nuncupatis in quibus consuevit Episcopus uni uel pluribus curam animarum dare, quos omnes ad infra scriptum examen teneri mandat) per obitum, uel resignationem etiam

in curia seu aliter quomodo cunq; contigerit, etiam si ipsa Parochialis
Ecclesia reservata uel affecta fuerit, generaliter uel specialiter, etiam
in iure indulti seu privilegij in fauorem s. R. Cardinalium seu Abbatis
uel Capitulorum, debeat epus statim habita notitia uacationis ecclesie
(si opus fuerit) idoneum in ea Vicarium, cum congrua eius arbitrio
fructuum portione assignatione constituere, qui onera ipsius ecclesie susti-
neat donec ei de Rectore provideatur. Porro epus et qui ius patronatus
habent intra decem dies, uel aliud tempus ab episcopo prescribendum
ratione aliquot Clericos ad regendam ecclesiam eorum deputandis exa-
minatoribus nominet. Liberum sit tamen etiam alijs qui aliquos ad id
aptos nouerint, eorum nomina deferre, ut possit postea de cuiuslibet oculo
moribus et sufficientia fieri diligens inquisitio. Et si epo, aut synodo
Prouinciali pro regionis more uidebitur magis expedire per edictum,
etiam publicum, euocentur, qui uolent examinari transacto constituto
tempore omnes qui descripti fuerint ab episcopo, siue eo impedito ab eius
Vicario gnali, atq; ab alijs examinatorebus non paucioribus quam tribus
quorum uotis, si pares, aut singulares fuerint accedere possit epus
uel Vicarius, quibus magis uidebitur. Examinatores autem singulos
annis in Diocesana synodo ab episcopo, uel eius Vicario ad minus sex
proponantur qui synodo satisfaciant, et ab ea probentur. adueniente
uacatione cuiuslibet ecclesie, tres ex illis eligat epus qui cum eo
examen perficiant, si deij; succedente alia uacatione, aut eosdem, aut
alios tres, quos maluerit ex predictis illis sex eligat. Sint uero si exa-
minatores Magistri, seu Doctores aut Licentia in Theologia, aut uero
Canonico, uel alij Clerici seu regulares, etiam ex ordine mendicanti,
aut etiam seculares, qui ad id uidebuntur magis idonei; iurentq;
si omnes ad sancta Dei euangelia, se quacunq; humana affectione
postposita, fideliter munus executuros. Caueantq; ne quicq; pro
pro occasione huius examinis, nec ante nec post accipiant, alioquin
Symonia uitium tam ipsi, quam alij dantes incurrant, a qua absolui neque-
ant nisi dimissis beneficijs quae quomodo cunq; etiam ante obtinebant, et
ad alia in posterum inhabiles reddantur. Et de his omnibus, non solum

coram Deo, sed etiam in Synodo Provinciali (si opus erit) rationem red-
 dere teneantur, et quae si quid contra officium eos fecisse comperitum fuerit
 graviter eius arbitrio puniri possint. Peracto deinde examine, renuntiatur
 quotcumque ab his idonei iudicati fuerint, aetate, moribus, doctrina, pru-
 dentia et alijs rebus ad Ecclesiam vacantem gubernandam opportunis
 ex hisque episcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum iudicaverit
 atque illi, et non alteri collatio Ecclesiae ab eo fiat, ad quem spectabit eam
 conferre. Si vero patronatus Ecclesiastici erit, ac institutio ad eum
 et non ad alium pertineat, is quem patronus digniorem inter probatos ab
 examinativibus iudicabit Episcopo presentari tenetur, ut ab eo instituitur
 (cum vero institutio ab alio quam ab Episcopo sit facienda: tunc Episcopus
 solus ex dignis eligat digniorem, quem Patronus si presentet, ad quem
 institutio spectat. Quod si patronatus Laicorum fuerit, debeat qui
 a Patrono presentatus fuerit ab iisdem deputatis (ut supra) exami-
 nari, et non nisi idoneus repertus fuerit, admitti. In omnibusque supra-
 dictis casibus non cuiquam alteri, quam uni ex praedictis examinatis, et
 ab examinativibus approbatis, iuxta supra dictam regulam de Ecclesia
 provideatur. Nec praedictorum examinativorum zelationem, quae minus
 executionem habeat, ulla devolutio, aut appellatio, etiam ad sedem Apo-
 stolicam, siue eiusdem sedis Legatos, aut vicelegatos aut nuncios, seu
 Episcopos, aut Metropolitanos, Primate, vel Patriarchas, interposita
 impediat, aut suspendat. Alioquin vicarius quem Ecclesiae vacanti
 antea episcopus arbitrio suo ad tempus deputavit, ab eius Ecclesiae cultu,
 dia et administratione non amoveatur, donec aut eidem, aut alteri
 qui probatus et electus fuerit (ut supra) sit provisum. Alias pro-
 visiones omnes seu institutiones praeter supra dictam formam factae
 suspectae esse censentur. Non obstantibus Sive Decreto exemptioni-
 bus, indulgentiis, priuilegijs, praeventionibus, novis provisionibus, indulgentiis
 concessis quibuscumque universitatibus, etiam ad certam summam, et
 alijs impedimentis quibuscumque. Si tamen ad eos exigui redditus de
 Parochialis fuerint, ut totius huius examinationis operam non ferant
 aut nemo sit qui se examini querat subijcere aut ob apertas

factiones, seu dissidia quae in aliquibus locis reperiuntur facile
graviores rixae ac tumultus possint excitari: poterit Ordinarius
si pro sua convenientia cum deputatorum consilio ita expedire ar-
bitrabitur hae forma omissa primum aliud examen (caeteris
tamen ut supra servatis) adhibere. Licet etiam Synodo Pro-
vinciali si qua in supradictis circa examinis formam ad-
denda, remittendae esse censuerit, providere

Canon XIX

Decernit Synodus mandata de providendo, et gratias quae expecta-
tiae dicuntur nemini amplius, etiam Collegijs, universitatibus,
Seminariis, et alijs singularibus personis, etiam si sub nomine
indulti aut ad certam summam, vel alio quovis colore conce-
ditae hactenus concessis cuicquam uti licere, sed nec reservationes
mentales nec alia quaecumque gratia ad vacatura, nec indulta
ad alienas Ecclesias, vel monasteria, aliaque, etiam ex S. R. E.
Cardinalibus concedantur, et hactenus concessa abrogata esse
censeantur

Canon XX

Causa omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes etiam si bene-
ficiales sint in prima instantia coram Ordinarijs locorum duntaxat cog-
noscantur, atque omnino saltem infra biennium a die motae litis terminen-
tur, alioqui post idem spacium liberum sit partibus vel alteri illarum
iudices superiores, alias tamen competentes adire, qui causam in eo statu
quo fuerit assumant, et quam primum terminari curent, nec ante
alys committantur, neque auocentur, neque appellationes ab eisdem inter-
positae per superiores quoscumque recipiantur, eorumque commissio, aut
inhibitio fiat, nisi a definitiva, vel a definitiva vim habente, et cuius
gravamen per appellationem a definitiva reparari nequeat. Ab his ex-
cipiantur causa, quae iuxta canonicas sanctiones apud sedem Apostolicam
sunt tractandae, vel quas ex urgenti causa iudicaverit Sum. Rom.

Pontifex per speciale rescriptum signature sanctitatis suae manu propria ⁶²
subscribendum committere, aut auocare. Ad haec causa Matrimoniales
et criminales, non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum iu-
dicio, etiam uisitando, sed Episcopi tantum examini et iurisdictioni
relinquantur: etiam si in presenti inter Episcopum et Decanum, seu
Archidiaconum, seu alios inferiores, super causarum istarum cognitione
sive aliqua in quacumque instantia pendeat, coram quo si pars uere
paupertatem probauerit, non cogatur extra Prouinciam nec in secunda
nec tertia instantia in eadem causa Matrimoniali litigare, nisi pars
altera et alimenta et expensas litis uelit subministrare. Legati quoque
etiam de latere, nuncij, gubernatores ecclesiastici, aut alij quorumcumque
facultatum uigore non solum Episcopos in praedictis causis impedire, aut
aliquo modo eorum iurisdictionem eis praeripere, aut turbare non praesumant
sed nec etiam contra clericos, aliasue personas ecclesiasticas (nisi Episcopo
prius requisito, eoque negligente) procedant. Alias eorum processus, ordi-
nationesue nullius momenti sint, atque ad damni satisfactionem partibus
illati teneantur. Praeterea si quis in casibus a iure permixtis appella-
uerit, aut de aliquo grauamine conquestus fuerit, seu alias ob casum
huiusmodi (de quo supra) ad alium iudicem recurrerit; teneatur appel-
lationis acta omnia coram Episcopo gesta ad iudicem appellationis
expensis suis transferre: eodem tamen Episcopo prius admonito, ut si
quid ei pro causa instructione uidebitur, possit iudici appellationis sig-
nificare. Quod si appellatus compareat; cogatur tunc is quoque actorum
que translata sunt expensas, pro portione sua (si eis uti uoluerit) subire
nisi aliter ex loci consuetudine seruetur. Porro ipsam actorum copiam
teneatur Notarius congrua mercede accepta appellanti quanto citius
ad minus infra mensem exhibere. Qui Notarius si in differenda exhibi-
tione fraudem fecerit: ab officij administratione, arbitrio Episcopi suspen-
datur, et ad dupli poenam, quam ea lis fuerit, inter appellantem et
pauperes loci distribuendam compellatur. Iudex uero si et ipse impe-
dimenti cuius conscius particepsue fuerit, aliterue obstiterit ne
appellanti integre acta intra tempus traderentur ad eandem dupli
poenam (sicut supra) teneatur. Non obstantibus, quod ad omnia supradicta
priuilegijs et indultis, concordijs, quae suos tantum auctores teneant, et alijs
quibuscumque consuetudinibus:

Cupiens s. Synodus, ut ex Decretis ab ea editis nulla unquam futuris tempo-
ribus dubitandi occasio oriatua, Verba illa posita in Decreto publicato
in Sessione prima sub B.^{mo} Dno nro Pio Quarto, videlicet (Quae proponentibus
legatis ac presidentibus ad horum temporum levandas calamitates; se-
dandas de Religione controuersias; coercendas linguas dolosas; deprava-
torum morum abusus corrigendos; Ecclesiae ueram et Christianam po-
cem conciliandam apta et idonea ipsi sanctae synodo uidebuntur)
explicando declarat, mentis suae non fuisse, ut ex praedictis uerbis solu-
tatio tractandi negocia in generalibus Concilijs ulla ex parte immo-
tentur, neq; noui quidquam, praeter id quod a sacris Canonibus
uel generalium Synodorum formam habentis statutum est
quidquam adderetur uel deraseretur

Indictio futurae sessionis secreta in eadem
sessione octaua s. sancti Concilij Tridentini
die XI Nouemb. 1562

Insuper eadem sacrosancta Synodus proximam futuram Sessionem
feria quinta post Conceptionem beatae Mariae uirginis, qua erit
dies nona mensis Decembris proxime uenturae habendam esse statuit
et decernit, cum potestate etiam abbreviandi. In qua Sessione tracta-
bitur de sexto nunc in eam dilato capite, et de reliquis reformationis
capitulis iam exhibitis, deq; alijs ad eam pertinentibus. Si uero oppor-
tunum uidebitur, et tempus patietur, poterit etiam de nonnullis dogma-
tibus tractari, prout suo tempore in Congregationibus proponetur.

Placet